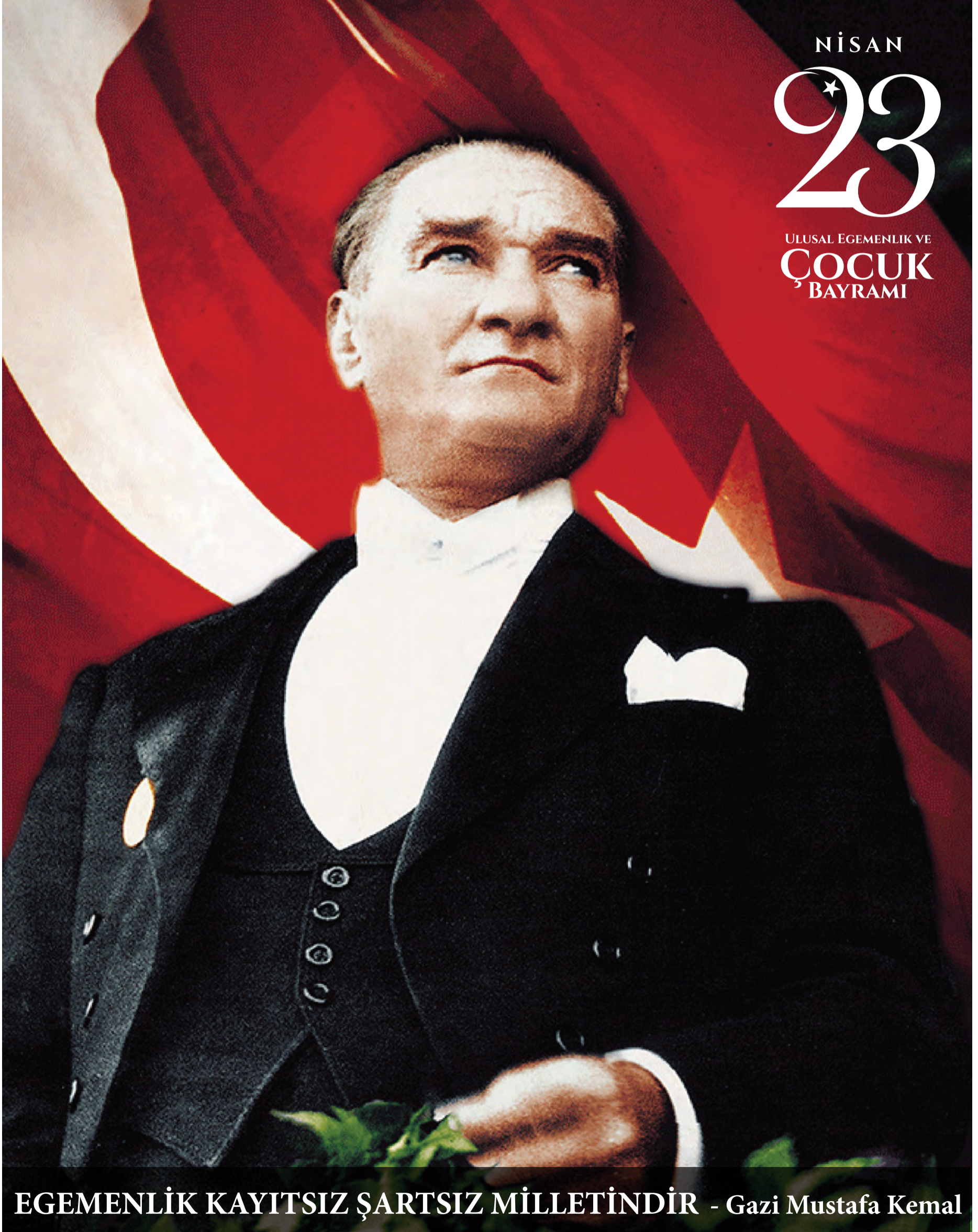

İstanbul
GEDİK
Üniversitesi

GAZETE GEDİK

23 Nisan - 19 Mayıs Özel Sayı

NİSAN

23

ULUSAL EGEMENLİK VE
ÇOCUK
BAYRAMI

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR - Gazi Mustafa Kemal

ULUS EGEMENLİĞİ

İstanbul Gedik Üniversitesi'nin Değerli Mensupları ve Sevgili Öğrenciler,

Ortaçağ düşünce sisteminin ortak özelliği “ yöneten sınıfın bu yönetme yetkisini Tanrı'dan aldığı, o nedenle bu yetki kaynağının tartışılmaz olduğu” temeline dayanır. Kilisenin yakın desteğinde ve himayesinde gelişen bu skolastik düşünce akımı, Rönesans ve Reform evrelerinden geçerek Batıda çok sayıda filozof, edebiyatçı, mimar, ressam, sanatçı ve düşün adamının ortaya koyduğu eserlerle bir başka boyuta evrilmiş ve Fransız Devrimi'ni yapanlar ortaya yeni bir anlayışla çıkmışlardır. Buna göre:

“ Kimin yöneteceğine, yani egemen gücün kim olacağına Tanrı karışmaz. Tanrı insanlara akıl vermiştir. İnsanlar, o akli kullanarak, buyurgan gücün kim olacağına kendileri karar verirler.”

İşte bu yeni anlayışın gelişerek dalga dalga tüm ülkelere ve kıtalara yayılması, insanoğlunu, kişi veya hanedan egemenliğinden, parlamenter yönetime doğru yönlendirmiş, halk katılımlı “ çağdaş demokrasiler doğmuş ve gelişmiştir.

Osmanlı Devleti'nde de, bir bakıma çağın gereği ve zorlaması olarak benzer değişimler yaşanmıştır. 19. Yüzyılın ikinci yarısında, adına Meclis-i Mebusan denilen bir organ, padişahın yanında, halkı temsilen yerini almıştır. Ancak imparatorluğu yıkma azminde olan devletlerin çeşitli müdahaleleri ile Meclisten beklenen yarar engellenmiştir.

Batılı ülkelerin son iki yüz yıldır bilim ve teknoloji alanında yaptığı aşamalara ayak uyduramayan Osmanlı Devleti, emperyalistler karşısında Balkan ve Birinci Dünya Savaşlarını kaybederek, yok olma tehlikesiyle karşılaşmıştır. Koşulları çok ağır bir ateşkesin ardından, Sultan Vahdettin artık ülkeyi tek başına yöneteceğini ilan ederek Meclis-i Mebusan'ı kapatmış, kendi seçtiği hükümetiyle baş başa kalmıştır.

Sevr'de hazırlanmakta olan antlaşma metni uyarınca sınırları çizilen haritaya padişah ne yazık ki razı olmuş ancak Anadolu da başta Mustafa Kemal Paşa ve yakın silah arkadaşlarıyla, ve binlerce yurtsever, böyle bir sonuca rıza göstermeyeceklerini Erzurum ve Sivas Kongrelerinde açıkça ilan etmişlerdir. Bu kongrelerden aldığı yetkiyle Ankara'ya gelen Mustafa Kemal Paşa, 23 Nisan 1920'de Ankara'da TBMM'ni açmak suretiyle, Saray'a, İstanbul Hükümeti'ne ve işgalcilere şu mesajı vermiştir.

“ Vatanın kurtarılması yolunda atılacak her adımda kullanılacak yetkinin kaynağı Türk Ulusudur, yani onun temsilcilerinden oluşan TBMM'dir. Bu Meclis, çıkarmakta olduğu yasalarla Türk Ulusu'nun kaderine el koymuştur. Hiç kimse veya makam, bu yasalar karşısında bir istisna teşkil edemez. Zira;

“EGEMENLİK, KAYITSIZ, ŞARTSIZ MİLLETİNDİR.”

Bizleri teokratik bir devletin kulu olmak yerine, demokratik bir cumhuriyetin özgür yurttaşı olmak konumuna getiren Atatürk'ü, bu 100. Yıldönümünde minnetle, şükranla anıyoruz.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımız kutlu olsun.

Hülya GEDİK

İstanbul Gedik Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN AÇILIŞININ 100. YILINDA BAĞIMSIZLIK VE MİLLİ EGEMENLİK KAVRAMLARI

Bir ulusun varlığını sürdürmesi o ulusun başka bir hâkim gücün egemenliği altına girmemesi ile mümkündür. Tarih boyunca bağımsızlık Türk ulusunun en büyük hedefi olmuş, bu uğurda 100'ün çok üzerinde devletler kurmuştur. Tam bağımsız bir Türk devletini teşekkül ettirmek ve bu devletin çağdaş dünyada en etkin şekilde yerini alması “Hürriyet ve istiklâl, benim karakterimdir” diyen Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün en büyük amacı olmuştur.

Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında yapılan işgaller ve özellikle 15 Mayıs 1919'da İzmir'in işgali ile tepkiler ortaya çıkınca tepki ve direnişler karşısında İtilaf Devletleri direnişin durmasını ve silahların toplanmasını istemiş, bu düşünce ile Doğu Karadeniz ve çevresinde asayişli sağlamak üzere Dokuzuncu Ordu Kıtâatı(kıt'aları) Müfettişliği'ne tayin ile Mustafa Kemal Paşa görevlendirilmiştir. Mustafa Kemal Paşa ise ilk olarak, miting ve protestolarla işgallere tepki gösterilmesini, milli şuurun oluşturulmasını ve direniş örgütlerinin birleştirilmesini hedeflemiştir. 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkışı ile başlayan çalışmaları Havza'da devam etmiş, Milli Mücadele önderlerinin çalışmaları neticesinde Amasya Genelgesi, Erzurum, Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri ile milli bilinçlenme, protesto ve mitinglerin yapılması, direnişlerin birleştirilmesi ve İstanbul Hükümetine gösterilecek tavrı belirlenmiştir. Sivas Kongresi (4 Eylül 1919 - 11 Eylül 1919) ile direnişler ve örgütler birleştirilerek milli irade hâkim kılmak istenmiş, Amasya görüşmeleri (20 - 22 Ekim 1919) ile Milli

Mücadele tanınmıştır.

18 Aralık 1919'da Sivas'tan yola çıkan Mustafa Kemal Paşa 27 Aralık'ta Ankara'ya ulaşmıştır. Kongrelerle gücünü gösteren ulusal irade nihayet İstanbul'da 12 Ocak 1920'de Meclis-i Mebusan'ın toplanmasını sağlamış, Sivas Kongresinde belirlenen ilkeler açılan bu Mecliste görüşülmüş, grubun 22 ve 28 Ocak'ta yaptığı gizli toplantılar sonucunda bu ilkeler pek az bir değişiklikle kabul edilmiştir. Meclis-i Mebusan da alınan Misak-ı Milli kararlarını 17 Şubat 1920'de açıklamıştır.

Böylece Meclis Türk Devletinin esaslarını oluşturacak olan bir belgeyi kabul etmişti.

Mebusan Meclisi'nin “Milli Misak-ı Milli” bildirisinden çok rahatsız olan galip devletler 16 Mart 1921'de, şehre asker çıkararak İstanbul'u resmen işgal ettiler. Resmi dairelere, telgraf merkezlerine el konuldu. Karakollar basıldı. Harbiye Nazırı Fevzi (Çakmak) Paşa odasından dışarıya atıldı. Birçok subay, er ve polis memuru şehit edildi. Mebusan Meclisi basıldı ve ileri gelen mebuslar tutuklandı. Bunların bir kısmı Malta'ya sürüldü. Vatansever subay, er ve memurlar Ankara'ya kaçmaya başladılar. Fevzi Paşa da Ankara'ya giderek Mustafa Kemal Paşa'ya katıldı. Padişah ise 11 Nisan'da Meclisi dağıttı. Dört ay içinde seçim yapılacağı duyuruldu. Yine İngilizlerin ısrarıyla Damat Ferit Kuvayı Milliye aleyhine Şeyhülislam Dürriyade Abdullah imzasıyla fetva yayınlandı. Padişahın fermanı da eklenerek Yunan ve İngiliz uçakları ile Anadolu'ya atıldı.

İstanbul'un İtilaf devletleri tarafından işgali, Meclis-i Mebusan'ın dağılması ve aydınlar ve milletvekillerinin tutuklanması durumu milli egemenliğe dayalı bir devlet kurmayı düşünen Mustafa Kemal Paşa için iyi bir fırsattı. Böylelikle kuracağı devletin temel organlarını oluşturacak yeni bir meclisin toplanmasını sağlayacak çalışmaları başlatmıştı.

Mustafa Kemal Paşa, Heyet-i Temsiliye Başkanı sıfatı ile meclisi Ankara'da toplama daveti yapmıştır. İstanbul'daki Meclis-i Mebusan'dan Ankara'ya gelebilen üyelerin çağrılması yanında, yeniden seçim yapılması uygun görüldü. Artık Ankara yeni bir başkent olarak ortaya çıkmaya başlamıştı.

Mustafa Kemal Paşa 17 Mart 1920'de Ordu Komutanlarına bir genelge göndererek, görüşlerini açıklamıştır. Buna göre; İstanbul Meclisi Mebusan'na ve hükümet merkezine başta İngilizler olduğu halde İtilaf güçleri tarafından resmen ve zorla el konulmuştur. Osmanlı Devleti'nin bağımsızlığı ve egemenliği zedelenmiştir. Devletin genel durumunda esaslı bir değişiklik meydana gelmiştir. Kanun-u Esasi'nin koruyuculuğunda bulunması gereken yasama ve yürütme gücü mevcut değildi, dolayısıyla bir Meclis-i Müessisan (Kurucu Meclis) oluşturmak zorunluydur.

Çeşitli yerlerden seçilen ve İstanbul'dan kaçabilen milletvekilleri Ankara'da toplanmaya başlamıştır. İttihat ve Terakki kulübü için yapılmış fakat henüz bitirilmemiş olan tek katlı binanın meclis olması kararlaştırılmış ve inşaatının bitirilmesi için gerekli çalışmalar başlamıştır. Bu arada Anadolu'daki iç durumlar kötüleşmektedir. Ankara'da bulunan milletvekilleri durumu değerlendirerek 22 Nisan 1920'de Meclis'in açılmasını kararlaştırmışlardır. Ancak daha sonra bu karardan vazgeçilerek 23 Nisan 1920 Cuma günü açılmasının yararlı olacağı düşünülmüştür. Zira İslam dünyası için Cuma günü önemlidir. Bu karar 21 Nisan 1920'de ivedi kaydıyla Kolordu 61. Fırka Komutanlığına, tüm vilayetlere, müstakil livalara müdafaa-i hukuk merkez heyetlerine ve belediye başkanlıklarına bildirilmiştir.

21 Nisan 1920 tarihli yönerge doğrultusunda başta Ankara'da olmak üzere yurdun büyük bir kısmında meclisin açılış töreni hazırlıklarına başlanmıştır. En büyük tören Ankara'da yapılmıştır.

Meclis binasının önü ile Hacı Bayram Cami arasını dolduran halk, Cuma namazının kılınması ile Meclis'e doğru yürümüştür. Bu yürüyüş, ülkesini bağımsızlığa kavuşturmayı amaçlayan bir uyanış hareketini temsil etmekteydi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920'de Hacıbayram Camiinde kılınan Cuma namazından sonra en yaşlı üye olan Sinop milletvekili Şerif Bey'in başkanlığında yaptığı bir konuşmayla çalışmalarına başlamıştır. Şerif Bey'in konuşmasından sonra sözü Ankara milletvekili Mustafa Kemal Paşa almış ve Meclisin olağanüstü yetkiye sahip olarak yeni seçilen milletvekilleriyle, işgale uğrayan saltanat merkezinden gelen milletvekillerinden oluştuğunu, seçilmiş olan milletvekillerinin de olağanüstü yetkiyle görev yapacaklarını açıklamıştır. 24 Nisan 1920'de de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ilk sözü Mustafa Kemal Paşa almış ve 30 Ekim'den 23 Nisan 1920'ye kadar geçen olayları belgelere dayalı olarak anlatmıştır. Millet ve devlet olarak yaşanan acı gerçekleri analiz ettiği konuşması, yeni Türkiye Devleti'nin izleyeceği milli, barışçı ve gerçekçi bir politikanın da temelini oluşturmuştur.

İstanbul'da Osmanlı yönetimi Anadolu'da oluşan milli birliği Mustafa Kemal Paşa'nın kişisel bir girişimi olarak algılamakta ve Mustafa Kemal Paşa'yı yıpratma politikası izlemektedir. Osmanlı yönetiminin bütün bu olumsuz tavırlarına rağmen, milletvekilleri meclis başkanlığına Mustafa Kemal Paşa'yı seçmişler, böylece Osmanlı yönetiminin olumsuz propagandalarına aldırmadıklarını Mustafa Kemal Paşa'ya güvendiklerini göstermişlerdir. 25 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi sekiz kişiden oluşan geçici bir hükümet kurulmuş ve bir Layiha Encümeni oluşturularak yeni hükümetin oluşum biçimini belirleyecek bir yasanın hazırlanmasına karar verilmiştir. Encümen bir yasa tasarısı hazırlayarak 2 Mayıs 1920'de milletvekillerinin onayına sunmuştur. Sonuçta Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin belli başlı nitelikleri aşağıdaki şekilde ortaya çıkmıştır;

- Türkiye Büyük Millet Meclisi olağanüstü dönemde oluşmuş bir meclistir.
- Üyeleri hem Osmanlı seçim sistemine hem de yeni ihtiyaçlara dayanan bir seçim yöntemiyle seçilmiştir.
- Azınlıklar seçime katılmadığı için daha önceki Osmanlı Parlamentolarının aksine milli bir nitelik taşır.
- TBMM çok sesli demokrat bir meclistir. İttihatçısı, Türkçüsü, İslamcısı, Bolşevik hatta ihtilalcisinin bile yer aldığı bu mecliste her türlü düşünceye sahip insana rastlamak mümkündür.
- TBMM kurucu bir meclistir. Bu yetkisine dayanarak egemenliğin kaynağını tek kişiden alıp ulusa geçirmiş ve saltanatı kaldırmıştır. Böylece İnkılapçı bir meclis özelliği taşımaktadır.
- Halkın her türlü sorununa eğilmiş ve çözüm aramış halkçı bir meclistir. TBMM ile yeni bir Türk devleti de kurulmuştur.

Atatürk bütün mücadelelerini verirken ayrılmadığı şu 2 ana ilkeye sıkıca sarılmıştır: Tam Bağımsızlık ve Milli Egemenlik.

Atatürk'e göre Tam Bağımsızlık;

- O günlerde alınan vazifenin temel ruhudur. Zira Türkler yaşamak isteyen, haysiyet ve şerefiyle yaşamak isteyen bir millettir. Bilgin, cahil, istisnasız bütün millet fertleri, belki içinde buldukları güçlükleri tamamen anlamaksızın, o günlerde bir nokta etrafında toplanmış ve fakat sonuna kadar kanını akıtmaya karar vermiştir. O nokta tam bağımsızlığımızın temini ve devam ettirilmesidir.

- Tam bağımsızlık denildiği zaman, elbette siyasi, mali, iktisadi, askeri, kültürel ve benzeri her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir. Bunların herhangi birinde bağımsızlıktan mahrumiyet, millet ve memleketin gerçek manasıyla bütün bağımsızlığından mahrumiyeti demektir.

- Bağımsızlık ve özgürlüğü her ne pahasına ve her ne karşılığında olursa olsun zedeleme ve kısıtlamaya asla müsamaha etmemektir.

- Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır; ya istiklâl, ya ölüm.

Büyük önderimize göre Milli Egemenlik;

- "Kayıtsız şartsız" tabiriyle belirtilen egemenliği, milletin üzerinde tutmak demektir. Bu egemenliğin bir zerresini, sıfatı ne olursa olsun, hiçbir makama vermemek, verdirmemek demektir.

- Süngü ile silâhla, kanla elde ettiğimiz zaferden sonra, kültür, ilim, fen, ekonomi gibi alanlarda zafer kazanmak için çalışmaktır.

- Toplumda en yüksek hürriyetin, en yüksek eşitlik ve adaletin devamlı şekilde sağlanması ve korunmasıdır. Bundan ötürü hürriyetin de, eşitliğin de, adaletin de dayanak noktasıdır.

- Kayıtsız şartsız millettir.

- Hiçbir mâna, hiçbir şekil ve hiçbir renkte ve belirtide ortaklık kabul etmez.

- Milletin irade ve emeline uymak suretiyle yaşayabilir.

- Öyle bir nurdur ki, onun karşısında zincirler erir, taç ve tahtlar yanar, yok olur.

- Sayesinde Türkiye Cumhuriyeti'nde ve Türkiye Devleti'ni kuran Türkiye halkında tacidar yoktur! Tacidar yoktur ve olmayacaktır, çünkü olamaz!

- Milletin başındaki kuvvettir.

- Uğruna can vermek namus ve vicdan borcudur.

Atatürk'ün deyimiyle 23 Nisan, Türkiye milli tarihinin başlangıcı ve yeni bir dönüm noktasıdır. Bütün bir düşmanlık cihanına karşı ayağa kalkan Türkiye halkının, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni meydana getirmek hususunda gösterdiği harikayı ifade eder. Büyük Türk milletinin asırlar süren arayışlarının özü ve onun bizzat kendisini idare etmek şuurunun canlı bir timsalidir. Türk milleti, mukadderatını Büyük Millet Meclisi'nin kifayetsiz ve vatansever eline bıraktığı günden itibaren karanlıkları sıyrıp kaldırmış ve ümitleri boğan felâketlerden milletin gözlerini kamaştıran güneşler ve zaferler çıkarmıştır.

Prof. Dr. Nihat Akkuş

İstanbul Gedik Üniversitesi Rektörü

ATATÜRK VE EĞİTİMDE BİRLİK

Her toplumun değer ölçüleri bulunmaktadır. Bunlar zamana göre değişmekte oldukları gibi toplum tarafından aşırı derecede benimsendiği de görülmektedir. Ancak günümüzde Aydınlanma Döneminde ortaya çıkan bazı kavramların hâlâ toplumları etkiledikleri gerçektir. Bunlardan kâinatın sırlarını, hayatın kurallarını keşfeden akıl, toplum, cemaat, ümmet anlayışından bireye geçiş ve her bireyin kazanması gereken bilgi toplum hayatında ön planda yer alan değerler olmuşlardır. Bu değerler uzun yıllar içinde önemli neticeler ortaya çıkarmıştır. Siyasi alanda devlet ve hükümet anlayışları değişerek bilhassa ilâhi devlet nazariyesinden "Halk Egemenliği" anlayışına varılmıştır. Hukuki alanda Tanrı hakları yerini tabii haklar anlayışına bırakmıştır. Dünya görüşü itibarıyla lâik bir hayat tarzı da kendini göstermiştir. Bugün Batıda laiklik sorunu din-devlet veya din-kilise ayırımıyla ziyade daha geniş kapsamda kutsallaşmış gelenek boyunduruğundan kurtulma olayıdır.

Kültürel değerler yeni kuşaklara ancak eğitim yolu ile geçmektedir. Bundan dolayı çağdaş değerlere ulaşmada eğitim en büyük araç konumundadır. Atatürk Millî mücadelelerin devam ettiği yıllarda 16 Temmuz 1921'de Maarif kongresinde katılmak suretiyle eğitime ne kadar büyük önem verdiğini göstermiş, bu alanda ileriki yıllarda da köklü yenilikler gerçekleştirmiştir. Bunlardan en önemlisi Tevhîd-i Tedrisât kanununun çıkarılmasıdır. Bu kanun eğitim tarihimiz bakımından bir dönüm noktasıdır. Zira önceki yıllarda üç çeşit eğitim sistemi adeta yan yana uygulanmıştır. Bunlardan birincisi dinî esasa göre eğitim, ikincisi Batı'dan mülhem eğitim, üçüncüsü de azınlık ve yabancı okullardaki eğitimdir.

Din esasına göre şekillenen eğitim sisteminin ilk basamağı Sıbyan mektepleridir. Medreseler ise bu sistemin ikinci basamağını teşkil eder. Bu öğretim kurumları, asırlar boyunca memleketin din, hukuk ve irfan hayatı için birçok değerli Türk bilginleri yetiştirmişlerdir. Osmanlı devlet adamları bu eğitim sistemine uzun zaman dokunmamışlar, onu kendi haline bırakmayı, hatta zaman zaman ona tavizler vermeyi dahi hoş görmüşlerdir. Yakınçağların başında hâlâ ilköğretim mekteplerde, yükseköğretim medreselerde verilmeye devam edilmiştir. Bugünkü anlamda orta öğretim okulları mevcut değildir. Medrese öğretimi de yükseköğretim olmaktan uzaktır.

Osmanlı Devleti kurulduğu tarihten itibaren kanun ve nizamlarına bağlı kaldığı süre içerisinde kendine has bir medeniyet ve kültür vücuda getirmiş, dünyanın en güçlü devletleri arasına girmiştir. Ancak geleneksel düzenin bozulmaya başladığı XVI. Yüzyıl sonlarından itibaren duraklamaya ve gelişmeleri takip etmediği daha ileriki yıllarda da gerilemeye başlamıştır. Kötü gidişi önlemek için Osmanlılar bazı ıslahat hareketlerine girişmiştir. İlk yenilikler daha ziyade eski Osmanlı örgütlerini diriltme şeklinde yapılmıştır. II. Osman, IV. Murat ve Köprülüler dönemindeki ıslahat hareketleri bunlardandır. Ancak bu çabalar Osmanlı Devleti'ni çöküşten kurtaramayınca özellikle 1699 Karlofça Anlaşması sonrasında Batıya yönelmiş ve Batıdan mülhem yenilik hareketlerine girişilmiştir. Batıdan mülhem eğitim de XVIII. Yüzyılın başlarından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. I. Abdülhamit devrinde 1773'te askeri Mühendishâne-i Bahr-i Hümayûn okulu açılmış ve bunu diğerleri takip etmiştir. Mekteb-i Harbiye, Muzıka-i Hümayûn, Mekteb-i Muallimîn, Mekteb-i Mülkiye, Mekteb-i Sultânî, Mekteb-i Maadin gibi okullar Batı örnekte açılmışlardır. Fakat söz konusu okulların programları öğrencileri ileriki görevlerine layıkıyla hazırlayıcı düzeyde değillerdir.

Osmanlı Devleti kendi ülkesinde gerek azınlıklara, gerekse yabancılara okul, çocuk bakımevleri, güçsüzler yurtları, hastaneler açma imkânı da tanımıştır. Bu tutum önceleri Osmanlı Devleti'nin bütün tebaasına şefkat ve adalet ile yaklaşımından kaynaklanmış, sonraları ise Batılı devletlere verilen imtiyazlar buna dayanak teşkil etmiştir. Sosyal görüntülü bu gibi faaliyetler Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını hazırlayan en önemli sebeplerden biri olmuştur.

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Dairesinde XX. Yüzyıl başlarına ait belgelerden Amerika'nın Osmanlı Devleti topraklarında 266'sı okul olmak üzere kilise, yetimhane, hastane-dispanser, çocuk yuvası gibi 310 Amerikan sosyal ve kültürel müessesesi bulunduğu anlaşılmaktadır. Yine Fransızların Osmanlı topraklarında 878'i eğitim alanında olmak üzere toplam 2.040 müessesesinin olduğu kayıtlarda yer almaktadır. Almanların aynı tarihlerde 39'u okul olmak üzere 82 müessesesi görülmektedir. İngiliz müesseselerinin toplam sayısı 116 olup ve bunların 83'ü okuldur. Rusya Osmanlı topraklarında açtıkları 120'ye ulaşan eğitim kurumları ile faaliyette bulunmuştur. İtalya'nın 41'i okul olarak toplam 47 müessesesi ve Avusturya da 46'sı okul, 1 yetimhane ile toplam 47 müessesesi vardır. Serbestlik ortamı içinde kurdukları bu kültürel ve sosyal müesseseler ile yabancı devletler o tarihlerde Osmanlı ülkesinde önemli derecede faaliyette bulunmuşlar ve özellikle İstanbul başta olmak üzere Anadolu ve Ortadoğu bölgesinde dolaylı olarak siyasi nüfuzlarını arttırmaya çabalamışlardır.

Gerek azınlık okulları, gerekse yabancı okullar Türkiye'de uzun yıllar boyunca devlet aleyhtarı fikirlerin kaynağı ve bu fikirleri öğrencilere aşılama merkezleri olmuşlardır. Bu üç tür eğitim sistemi Cumhuriyet dönemine kadar ülkede birbirine zıt, birbirini inkâr eden, hatta devleti yıkmaya çalışan nesiller yetiştirmiştir. 3 Mart 1924 tarihinde 430 sayılı "Tevhid-i Tedrisât" kanununun çıkarılması ile ülkedeki bütün bilim ve öğretim kurumları Maarif vekâletine bağlanmış, medreseler kapatılmış, azınlık ve yabancı okullardaki dini propaganda yasaklanmıştır. 1926'da da bir genelge ile yabancı okullar denetim altına alınmıştır. 1931'den sonra ilköğretimin ancak Türk okullarında yapılabileceği hükmü getirilmiştir. Böylelikle eğitimde birlik sağlanmıştır.

1 Kasım 1928'de yeni Türk Harflerinin kabul edilmesinden sonra %10'a bile ulaşmayan okur-yazarlık günümüzde %80'i aşmıştır. 1927-28 öğretim yılında karma eğitime geçilmesi buna bir etken olmuştur. Cumhuriyetin ilanı sonrası eğitimde yabancı uzmanlardan faydalanıldığı gibi, 1929'dan itibaren de çeşitli alanlarda tahsil yapmak üzere Avrupa ülkelerine öğrenciler gönderilmiştir. Yükseköğretim geliştirilmiş, Türk Tarihinin Osmanlı öncesi dönemi, Anadolu'nun ve Orta Asya'daki Türk yurdunun incelenmesi gayesi ile 12 Nisan 1931'de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti (Türk Tarih Kurumu) Türkçemizin sadeleşmesi ve zenginleşmesi için 12 Temmuz 1932'de ise Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumu) kurulmuştur.

Cumhuriyetin 1923-24 ilköğretim yılında 4 894 ilkokulda 341 941 öğrenci, 23 lisede 1 241 öğrenci, 9 Yüksekokulda 2 914 öğrenci olmak üzere toplam 350 990 öğrenci varken, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında, açık öğretim öğrencileri dâhil, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel okullarda 17 749 876 öğrenci eğitim görmüştür. Yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören 7 560 000 öğrenci de dâhil edilince Türkiye toplam 25 309 876 öğrenci sayısı ile 143 ülkenin nüfusunu geride bırakmıştır.

XX. yüzyıl başlarından günümüze eğitim alanında yapılan yeniliklerin esas temelini "Tevhid-i Tedrisât" Kanunu oluşturmaktadır. Bu temel üzerine gerçekleşen eğitim reformları da topluma olumlu yönde etkiye bulunmuş ve Atatürk'ün çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma hedefi doğrultusunda bilgi çağına erişilmiştir.

23 Nisan 1920'de Ankara'da açılan Meclisin kürsüsünün üzerine bir beze yazılı halde "Hakimiyet bila kayd ü şart (kayıtsız, şartsız) milletindir." düsturunun asılması hukuken Cumhuriyete varacak en önemli adım olmuştur. Atatürk'ün önderliğinde işgalci kuvvetlere karşı yaptığı Milli Mücadele'den zaferle çıkan Türk Milleti 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanı ile tarihinde yeni ve parlak bir sahife açmıştır. Uzun süren savaşların yaralarını sararak yola çıkan genç Türkiye Cumhuriyeti bugün O'nun ilke, inkılapları ve çağdaşlaşma hedefi doğrultusunda kat ettiği 97 yılın gururunu eğitim alanında da yaşamaktadır.

Prof. Dr. Adnan ŞİŞMAN

İstanbul Gedik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

Sevgili Gençler

Gazete GEDİK siz İstanbul Gedik Üniversitelilere haberler, bilgiler iletmek ve başarılarınız, yorumlarınız yanında bilinç silinmesini de önlemek için önemli tarihi vakıaları özet halinde sunmayı amaç edinmiş olarak yılda iki kere çıkmaktadır. Sizlerin de yazılarının yer alacağı Gazete Gedik'in bu sayısı özel olarak 23 Nisan 1920 Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramını anmak için hazırlanmıştır.

23 Nisan 1920 Türkiye Cumhuriyeti Devleti Meclisinin açıldığı gündür. Ankara'da Büyük Millet Meclisini oluşturan milletvekillerinin seçim yolu ile seçilerek ulusun kendi geleceğini tayin etmek özgürlüğünü elde ettiği gündür. Bu günün Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olmasına 23.Nisan 1924 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk tarafından karar verilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, ülkenin geleceğinin çocuklar sayesinde olacağını ve bir toplumun sürekliliğinin çocuk ve gençler ile sağlanacağı bilinci ile bu günü gerek Türk Devletinin egemenliğinin hafızalarda kalması ve gerekse gençliğin de bu ülkeye sahip çıkması için Bayramın adını Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak saptamıştır. Böylece çok önemli bir konunun bilinçte yerleşmesini mümkün kılmıştır.

İstanbul'un 16 Mart 1920 tarihinde işgal edilmesi ile son Osmanlı Mebusan Meclisi dağılmış ve Osmanlı Devleti yıkılmıştır. Mustafa Kemal bağımsız ve egemen bir devletin kurulması için derhal valiliklere ve komutanlıklara genelge göndererek yeni meclis açılması için seçim yapılmasını istemesi ve Osmanlı mebuslarının da yeni meclise seçilmeleri ile bugünlere gelmiş bulunmaktayız. Bu kuruluş kolay olmamıştır. Bir İmparatorluğun çöktüğü ve büyük kısmının düşman ülkeler tarafından işgal edilmiş olduğu bir yurttan seçimler ile bağımsız bir Türkiye Devleti kurulmasını çok önemli bir olaydır.

Günümüzde yıkılan bölünen devletler yeni oluşumları gerçekleştiremedikleri gibi bir zamanlar aynı ulus altında yaşamış olmalarına rağmen birbirlerini yok etmek için uğraşmaktadırlar. Başarılı olunamamasının nedeni ulusal egemenlik fikrinin özümsememesi ile ilgilidir.

Mustafa Kemal Atatürk Türkiye Cumhuriyeti Devletini kurarken ilkelerini açık ve net olarak belirtmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ilk Anayasası 20.01.1921 tarihli,(Teşkilatı Esasiye Kanunu) 1 md. "Hakimiyet bila kaydü şart milletindir" ibaresi ile başlamakta ve ondan sonra 20.10.1923 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanununda da aynı ibare devam etmektedir. 1924 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanununda Hâkimiyet Bilakaydû Şart Milletindir hükmünü takiben, Türkiye Büyük Millet Meclisi milletini yegâne ve hakiki mümessili olup millet namına hakkı hâkimiyeti istimal eder, hüküm yer almıştır.1982 AnaY. 6. md. ile de "Egemenlik kayıtsız şartsız Milletindir" hükmü ile de 2.md hükmü ile de başlangıçta belirtilmiş temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu perçinlenmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk, egemenliğin devlet kavramı içinde esasen var olduğunu ve devletin içte ve dışta temsili ve başka uluslara karşı savunma yetkisini içeren güç olduğunu belirtir. Ulusal egemenlik bağımsızlık ve demokrasidir ve emperyalizme, istibdat ve esarete karşı ulusun haklarını savunmaktır. Ulusal egemenliğin ulusun geleceğine hâkim olan bir unsur olarak adalet, eşitlik, özgürlük ve ulusun namusu haysiyeti ve şerefi olduğunu açıklar. Siyasi sosyal ekonomik, yünden yabancı unsurların etkisinden uzak ulusal iradede oluşmuş bir toplumun meydana getirilmesinin ancak ulusal egemenlik ile mümkün olduğunun altını çizmiştir.

Devletten bahsedebilmek ve devletin varlık gösterebilmesi birçok niteliklerin olmasına bağlıdır. Bunlar egemenlik, özgürlük, bağımsızlık ve tanınmadır. Nedir bu Egemenlik? Milli egemenlik nedir? Neden egemen bir ulus olmak önemlidir?

Egemenlik kesin egemenlik ve sınırlı egemenlik olarak betimlenmektedir. İktidarın hiçbir şekil ve koşulda kimseye bağlı olmaksızın devlet yönetimi hakkında emir verebilmesi ve yönetme erkidir. Başka deyişle kesin egemenlik hiçbir başka iradede emir almamak demektir. Devlet ne içerden ve ne de dışından üstünde olan bir kişi veya kurumdan emir alamaz. Bir diğer devletten veya kurumdan emir almadan yönetim erkinin kullanılması kesin egemenliktir. Devletin iç ve dış işlerinde, ilişkilerinde, uluslararası ilişkilerinde denetime tabi olmaması yönetim erkini kullanabilmesi kesin egemenliktir. Ancak devletlerarasında ve insanlar açısından sulh sükûn ve insan haklarının sağlanması yönünde uluslararası anlaşmaların tarafı olunması durumunda bu anlaşma metinlerindeki hükümlere riayet edilmesi kesin egemenlik hakkının ortadan kalktığı anlamını taşımaz. Uluslararası ilişkilerde diğer devletlerin egemenlik hakları ile çatışmayan bir yönetim erkinin varlığı esastır. Çağımızda hiç bir devletin uluslararası toplumların dışında kalması düşünülemez. Uluslararası ilişkilerde uyulması gereken kurallara devletin kendi serbest iradesi ile karar vererek uyması mutlak egemenlik hakkının sınırlandırıldığı şeklinde yorumlanmaz.

Sınırlı egemenlik ise, bir devletin egemenlik hakkının başka bir devlet veya otorite tarafından devlet yönetim erkini kullanırken yönlendirilmesi ve başka bir otoritenin koyduğu kurallara, kısıntılara ve hatta savunma erkinin kullanılmasının da sınırlı olması ve bunlara uymak zorunluluğunun olması demektir. Bu tür kısıtlamalar genelde savaşlar sonrası ülke topraklarının sürekli veya geçici olarak başka devlet otoritesi veya kurumların kuralları ile yönetilmesi hallerinde ortaya çıkar.

Devletten bahis için yönetim erkinin uluslararası hukukun çizdiği sınırlar içinde serbestçe kullanılması gerekmektedir. Devlet kendi hukuk kuralları ile tanınmış sınırlar içinde yönetim erkini

serbestçe kullanabilmekte ise özgürdür. Özgürlük egemenlik hakkının bir devamıdır. Bağımsızlık devlet erkinin kullanılmasında hukuki kurallar yaratabilme yetkisi olarak açıklanır. Devletin varlığı için devletin bağımsız olması ve bir ülkede tek bir devlet yetkisinin geçerli olması, münhasır yetki sahibi olarak devletin ülke üzerinde üstün iradesinin olması, devletin yaptırımlarının yargı hakkının, kamu hizmetlerini örgütleyerek tekelinde bulundurması demektir. Devletin yetkilerini kullanmada muhtar olma hali bağımsızlığın göstergesidir. Bağımsız egemen özgür bir devletten bahis için devletin uluslararası topluluğun üyesi olarak kişiliğinin de doğup doğmadığının önemi vardır.

Bir devletin diğer devletler ile ilişkiye girebilmesi devletin varlığının diğer devletlerce kabul edilmesi tanınması ile mümkün olmaktadır. Tanıma olarak adlandırılan bu siyasi durum devletin başka bir devletten bağımsız uluslararası hukuka saygı gösterebilen niteliklere sahip ve hukuka uygun bir topluluk olup olmamasının saptanması ile gerçekleşmektedir. Bir devleti tanımak isteyen diğer devletler o devlet ile siyasi ilişki kurmak sureti ile işlem yapmaktadır. Bu işlem tanıma işlemi olarak kabul edilir. Tanıma ile ilgili kurumsal bir yapı bir kayıt sistemi yoktur. Tanıma ancak devlet olarak varlık gösteren topluluk ile ilişkiye girmek isteyen devlet veya devletler tarafından bireysel veya toplu olarak işlem yapmaları ile gerçekleşmektedir.

18 YY da Jean Jaques Rousseau tarafından ortaya atılmış ve halkın egemenliği olarak despot rejimlere karşı mücadelenin oluşturduğu ulusal egemenlik ve bağımsızlık felsefesi Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk ulusuna bağımsız bir devlet kurma projesinde Teşkilatı Esasiye Kanununda yer alarak tüm dünya devletlerinin tanıdığı bir devlet olma yolunu açmıştır. 23.Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramınız Kutlu olsun ve ilelebet kutlanabilsin.

Prof. Dr. Berin Ergin
İstanbul Gedik Üniversitesi İnsan Hakları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Atatürkçü Düşünce Kulübü

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk tarafından tüm dünya çocuklarına armağan edilen 23 Nisan, dünyanın ilk ve tek çocuk bayramıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış bayramı olan 23 Nisan 1920, 1935 yılında Halkın Egemenliği Bayramı ile birleştirilmiş ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanmaya başlanmıştır.

Bu günün anlamı türk milleti için çok büyüktür. Çünkü 23 Nisan meclisin açıldığı ve artık kişilerin değil ulusun egemenliğinin başladığı tam anlamı ile modern bir yönetim ve yaşam biçimine ve tam bağımsızlığa adım atılmış olan gündür.

Mustafa Kemal Atatürk gibi bir deha ise bu meclis açılışının olduğu günün hem ulusal bayram ilan etmiş, hem de bu ulusal bayramı geleceğin gerçek teminatı olan çocuklara armağan etmişti. Cumhuriyetin geleceğini sağlam bir şekilde tutmak için böyle güzel bir adım atmıştı.

Her yıl 23 Nisan'da sadece Ankara'da değil yurdun çeşitli noktalarında dünya çocukları misafir edilerek coşku ile kutlanır. Aynı zamanda bir kültür alışverişine de tanık oluyoruz. Çocuklarımız dünya üzerinde farklı kültür ve yapıda insanların olduğunu görüyor ancak bu farklılıkların bir zenginlik olduğunu da bizzat yaşayarak idrak ediyorlar.

Her yönden belki de yurdumuzun en güzel ve en neşeli Ulusal Bayramı olan 23 Nisan günlerinde bu ülkenin tam bağımsızlığı ve Ulusal Egemenlik için canlarını hiçe sayıp savaşan direnen ve zafere ulaşan şehitlerimizi de anmayı ihmal etmiyoruz.

23 Nisan günü bize bir ulusun nasıl kurulduğunu ve böyle önemli bir günün çocuklara ithaf edilmesiyle onların hayal güçlerinin, düşüncelerinin, hislerinin bu vatan toprağı için ne kadar önemli olduğunu vurgulayıp aslında bu milletin en küçük bireyi olan kişilerin bile bu topraklarda söz hakkı olduğunu bize gösterir. Bir de bu günü ulusal bayram ilan edilmesi bu bireylerin farklı kültürleri gözetmesine ve Dünyanın en güncel haline tanık olmalarında sağlar.

Havacılık Kulübü

Bugün 23 Nisan...

Türk Halkının bağımsızlığını ilan ederek, kendi iradesiyle yönetimini temsil eden Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açıldığı tarih; Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti toprakları başta olmak üzere, tüm coğrafyalarda yetişen çocuklara ve çocuk olmuş tüm bireylere, hepimize armağan ettiği özel ve kutlu gün; "Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı".

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşunun 100. Yıldönümünde, dünyada sevgi ve barışa inanan çocuklar olarak bu yazıyı kaleme almış bulunmaktayız.

23 Nisan 1920;

Çocuğuyla, kadınıyla, erkeğiyle, yaşlısıyla topyekün verdiğimiz kurtuluş mücadelesinin bağımsızlıkla sonuçlandığını sadece işgal kuvvetlerine karşı değil, tüm dünyaya ilan ettiğimiz tarihtir.

Vatanımızın özgürlüğünü temsil eden bu özel günün her yıl ulusal ve uluslararası düzeyde kutlanması, Türkiye Cumhuriyeti topraklarında yetişen geleceğin aydınlık neferlerine hem değerlerimizi hatırlatmakta, hem de sorumluluk yüklemektedir. Bu sorumluluğun en büyük örneği Mustafa Kemal Atatürk'ün şu sözlerinde saklıdır:

"Küçük hanımlar, küçük beyler!

Sizler hepimiz geleceğin bir gülü, yıldızı ve ikbal ışığısınız. Memleketi asıl ışığa boğacak olan sizsiniz. Kendinizin ne kadar önemli, değerli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şey bekliyoruz."

Türkiye Cumhuriyeti'nde egemenlik, bağımsızlık ve milli irade kavramlarının benimsenmesi, bu değerlerin korunması, bu değerlere ulaşana kadar verilen karşılıksız mücadelenin en büyük örneğidir. Bağımsızlığımızı ve egemenliğimizi bizlere armağan eden başta Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere, bu vatan uğrunda can veren tüm şehitlerimize minnet ve şükran duyuyoruz.

Geleceğin aydınlık yüzleri olarak bize bırakılan emanetin değerinin ve sorumluluğunun bilincindeyiz. Atamızın bizlere seslendiği gibi, ülkemizin huzuru ve gelişmesi için çok çalışacak, zorluklar karşısında yılmayacağız. Kendimize ve örnek olarak emaneti devredeceğimiz aydınlık nesillere inancımız tamdır.

"Türk çocuğu!

Her işte olduğu gibi, havacılıkta da en yüksek düzeyde, gökte, seni bekleyen yerini az zamanda dolduracaksın. Bundan, gerçek dostlarımız sevinecek, Türk ulusu mutlu olacaktır!"

Mustafa Kemal Atatürk

İSTANBUL RESMEN İŞGAL ALTINDA

İtilaf Donanması 13 Kasım 1918 günü İstanbul'a gelip Boğaz'a demir atmıştı.

Şehir işgal edilmemiş, sadece belirli noktalara karakollar kurulmuştu. Zira Mondros görüşmeleri esnasında Amiral Calthorpe, Rauf Orbay'a İstanbul'un katiyen işgal edilmeyeceğine dair söz vermişti. Ama işte bu sözler kısa sürede unutuluyor ve Maraş'taki başarısızlıklarını örtmek ve Türklerin Güney Anadolu'da gelişen direnişlerini cezalandırmak için İtilaf Devletleri İstanbul'u 16 Mart 1920'de işgal etmeye karar veriyorlardı.

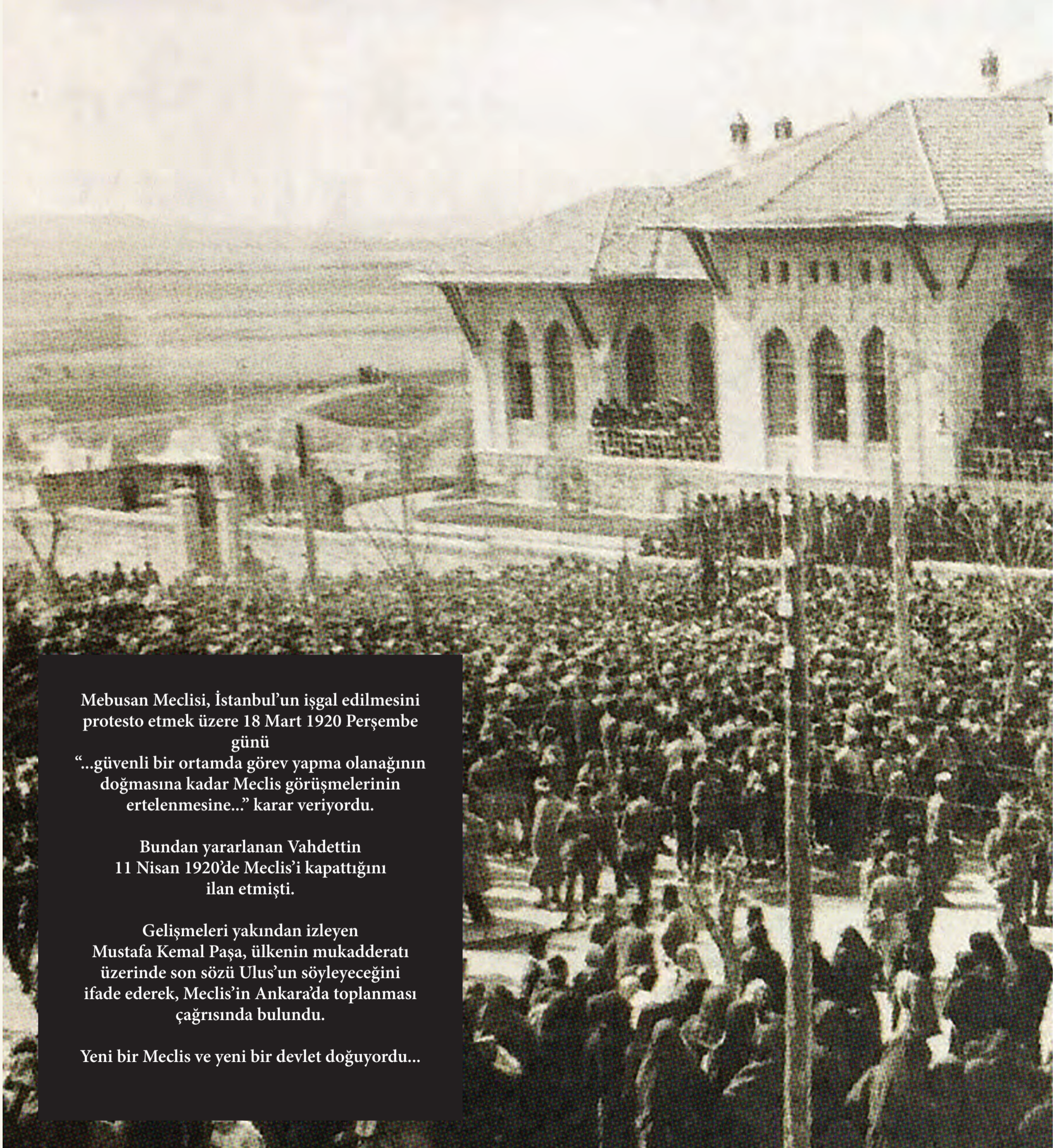
Umutları, bu şekilde Türklerin direncini kırmak ve böylece hazırlanmakta olan Sevr Anlaşması'nın olduğu gibi kabul edilmesini sağlamaktı.

Olaylar umdukları gibi gelişmedi.

İngiliz işgal Kuvvetleri Galata Köprüsü'nden geçiyorlar. Mustafa Kemal Paşa'nın söylediği gibi; geldikleri gibi gittiler ve bu kez bu töreni bir daha yaptılar. Dönüşleri için...

ULUSAL MECLİSE DOĞRU

Mebusan Meclisi, İstanbul'un işgal edilmesini protesto etmek üzere 18 Mart 1920 Perşembe günü

“...güvenli bir ortamda görev yapma olanağının doğmasına kadar Meclis görüşmelerinin ertelenmesine...” karar veriyordu.

Bundan yararlanan Vahdettin 11 Nisan 1920'de Meclis'i kapattığını ilan etmişti.

Gelişmeleri yakından izleyen Mustafa Kemal Paşa, ülkenin mukadderatı üzerinde son sözü Ulus'un söyleyeceğini ifade ederek, Meclis'in Ankara'da toplanması çağrısında bulundu.

Yeni bir Meclis ve yeni bir devlet doğuyordu...

MUSTAFA KEMAL SAMSUN'DA

9. Ordu Kit'aları Müfettişi Mustafa Kemal Paşa ve beraberindeki Müfettişlik Karargahı subayları bugün Samsun'a gelmişlerdir.

Fevkalade yetkilerle şehrimize gelen Çanakkale Kahramanı Mustafa Kemal Paşa'nın Müfettişlik bölgesi Trabzon, Erzurum, Sivas, Van vilayetlerini ve Erzincan ve Canik müstakil sancaklarını kapsamaktadır.

Müfettişliğin vereceği her türlü talimatı ve alacağı tedbiri bu bölgedeki tüm valiler ve mutasarrıflar doğrudan doğruya yerine getireceklerdir. Böylece bölgedeki tüm askeri ve mülki erkan, Mustafa Kemal Paşa'nın emrindedir.

Buna ilave olarak müfettişlik sınırına komşu vilayetler ve müstakil sancaklar; Diyarbakır, Bitlis, Elaziz, Ankara,

Kastamonu vilayetleri ile Kolordu Komutanlıkları da Mustafa Kemal Paşa'nın doğrudan vaki olacak müracaatlarını yerine getireceklerdir.

İki tümeni olan 15. Kolordu da Mustafa Kemal Paşa'nın emrine verilmiştir. Bu Kolordunun Komutanı Kazım Karabekir Paşadır.

Mustafa Kemal Paşa ve silah arkadaşlarının Samsun'a çıktığı "Tütün İskelesi"

Mustafa Kemal Paşa Kazım Karabekir Paşa ile birlikte

FATİH'TE DÜN MUHTEŞEM BİR MİTING YAPILDI

Hüseyin Ragip Bey,
“Anadolu Efesi ve onun asabiyeti kavmiyesi
öyle bir ustura ümahiyetindedir ki, onu
yutmak isteyenlerin gırtlığını parçalar” dedi...

*Dünkü mitingde ateşli bir konuşma yapan
Halide Edip Hanım*

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalini protesto için İstanbul'un yaptığı ilk büyük mitinge dün 80 bini mütevaciz halk iştirak etmiştir. Büyük kalabalık sabahın erken saatlerinden itibaren Fatih meydanında Belediye Dairesi önünde toplanmıştı. Konuşmaların yapılacağı kürsüye, siyah zemin üzerine Ay - Yıldızlı birer bayrak yerleştirilmişti.

Gençlerden erkeklerin kollarında siyah şeritler görülüyordu. Kızlar da göğüslerine siyah rozetler iğnelemişlerdi. Bunların üzerinde de (İzmir kalbimizdir) kelimeleri yazılıydı.

İstanbul'da bir mitingte ilk defa kadınlarımız da konuşmuşlardır. Halide Edip ve Meliha hanımlar çok heyecanlı birer konuşma yapmışlardır.

80 bin Türkün katıldığı toplantıda Halide Edip, Padişah'tan, «Milleti en çok temsil edecek cesur bir kabine» kurulmasını istedi. Hatipler .İzmir için, mücadele edip, kan dökceklerini söylediler...

Önce Halide Edip Hanım söz almış ve demiştir

“Müslümanlar, Türkler, Türk ve Müslüman bugün en karanlık gününü yaşıyor. Gece, karanlık bir gece. Fakat insanın hayatında sabahı olmayan gece yoktur. Yarın bu korkunç geceyi yırtıp müşâşâ bir sabah yaratacağız.

Bugün memleketimiz taksim tehlikesi karşısında, adım adım, adeden kendi durumumuzdaki milletleri başımıza efendi yapmak istiyorlar. Bugün İzmir, yarın Konya, öbür gün İstanbul, sonra Müslüman dünyasının başı olan Türk susturulmuş olacaktır. Buna karşı ne silahımız var? Kurşun, top, bomba. Bir top bebeklerimizi öldürebilir. Bizim bundan da kavi silahlarımız var, topun yüzüne tü küren milletlerin ruhu bizde de var. Sesimizi mutlak dünya işitecektir. İşitmek ve işittirmek için bugün kuvvetli ve metin bir millet halinde bulunmalıyız. Bugün Türkler arasında milli davaları halledinceye kadar, nasıl kurunu vustada haftada üç gün Allah mütarekesi yapılırsa, öyle Allah mütarekesi aktedilmelidir.”

«KUVVETLİ KABİNE İSTİYORUZ»

Halide Edip Hanım, “Biz padişahımızdan bize babalık etmesini rica ederiz’ diye sözlerine devam etmiş ve şu talepte bulunmuştur.

“Biz erkeklerimizle milletin kalbinden gelen en kuvvetli, en akıllı, en cesur milleti en çok temsil edecek bir kabine isteriz. Padişahımıza halkın hissiyatını tebliğ eder ve deriz ki: “İşte kara bir gün yaşıyoruz, bugün herkes susmuştur. Bugün Türk ve Müslüman padişahın etrafında toplanmıştır.”

Halide Edip Hanım konuşmasını büyük bir heyecan içinde şu sözlerle tamamlamıştır.

“- Hanımlar, efendiler bunun beş bini kadar bir miting de yapmış olsak bir semeresini göremeyiz. Fakat yarın var. Çocuklarımız var. Buradaki Türk, Müslüman âleminin kalbi dir, siz düştüğünüz zaman birçok şeyler düşecektir. Kadınlar silahsız ve zayıf, fakat kalbi gayet metindir. Bütün âlem-i İslâm hep kardeşimizdir. Bun- dan dönen Türk kadını değildir. Yaşasın milletimiz.”

Halide Edip Hanım konuşmasını bitirip kürsüden inerken, halk arasında ağlayanlar görülüyordu.

MİLLETLER UYANIYOR

Hukuk Fakültesi müderrislerinden Selâhattin Bey söz almış, “Dün Darülfünun'da, bugün de burada hakkını isteyen bu millet ortadan kaldırılamaz” demiştir. Mitinge katılanlar, “Kalkmayacak” diye bağırarak hatibi alkışlamışlardır.

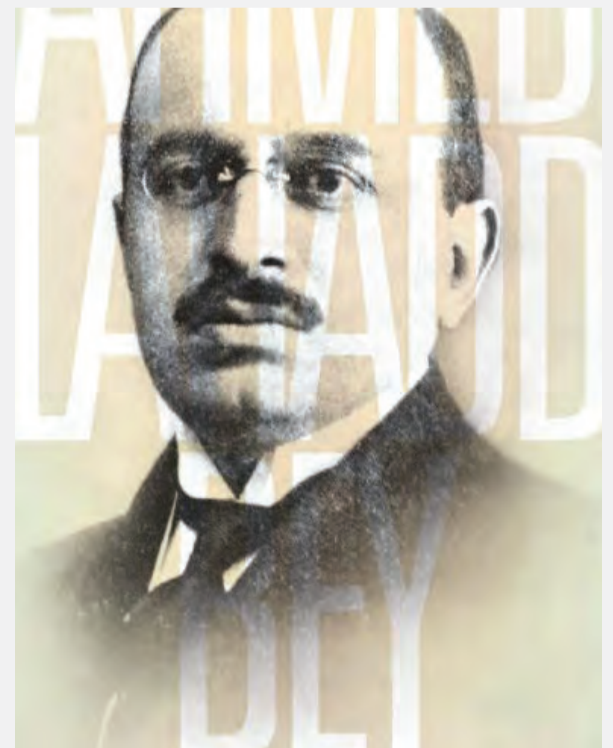
Selâhattin Bey devamla şunları söylemiştir:

“- Bir millete cebren fena bir hüküm kabul ettirilebilir. Fakat o milletin ilk fırsatta kurtulabilmesi kabildir. Bu asır milliyet asrıdır. Milletler uyanıyor. İzmir'de işittiğimiz haberler çok fecidir. Orada bizim payidar olacak hukukumuz vardır. İzmir ve diğer işgal edilen yerlerdeki halkımız çok ümit ederiz ki maffuz kalacaktır. Biz hukukumuzu sonuna kadar müdafaaya, sonuna kadar azmettik.”

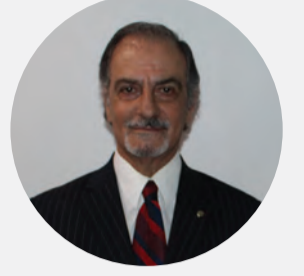
Mitingin en heyecanlı konuşmalarından birini yapan Hüseyin Ragip Bey şunları söylemiştir:

“- Biz İzmir ilhakının bütün dünyada en çok imkânsız bir şey olduğunu anlatmak için de Vilson prensiplerinden istianeye tenezzül edecek, ne de tarihten etnografyadan misal getireceğim. Vatandaşlar İzmir'in ne yutulmaz bir lokma olduğunu anlamak için, Ödemiş kazasından devesini önüne katarak Yemiş çarşısına gelen zeybeğin iri bir çam bölmesini andıran mevcudiyetini seyretmek kâfidir. Anadolu efesi ve onun asabiyeti kavmiyesi öyle bir ustura mahiyetindedir ki, onu yutmak isteyenlerin gırtlığını parçalar.

*Hukuk Fakültesi müderrislerinden Selâhattin Bey
«Hakkını isteyen bu millet ortadan kaldırılamaz»
dedi*

Devrime giden yolda ilk adım MUSTAFA KEMAL PAŞA İLE SAMSUN'A ÇIKANLAR

Dr. Orhan ÇEKİÇ
Atatürk İlkeleri ve Devrim Tarihi
Öğretim Üyesi

Mustafa Kemal Paşa, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktığında, beraberinde tek tek kendisinin seçtiği 18 arkadaşı vardı. Devrime giden yolda ilk adımı bu arkadaşlarıyla beraber atmıştı.

Dil İskelesi'nden karaya çıkışında bir askeri mızıkacı marş çalmaya başlamış, Samsun Mutasarrıfı Ethem Bey, Polis Müdürü Refik Bey (Koraltan), askeri komutan ve belediye reisi, diğer birkaç memurla beraber ilerleyerek, paşaya ve maiyetine "Hoş geldiniz" demişlerdi.

Etrafta şaşkın bakışlarla izleyen birkaç balıkçıdan başka pek kimse yoktu. Doğruca, hemen yakında bulunan ve paşa ile karargahının ikametine ayrılan Mıntık Palas Otel'i'ne yürüyerek gidip yerleşmişlerdi.

Bu otel de bir gün önce bulunabilmişti.

Mutasarrıf Ethem Bey, "Muhasebe-i Hususiye" Müdürü Osman Bey' i çağırarak, gelen heyete ikamet olarak bir yer bulmasını istemiş, Osman Bey de, sonunda burayı bulmuştu ama, önemli bir sorun vardı.

Bu kadar önemli bir heyetin kalacağı bu binada hiçbir eşya yoktu. Çaresiz, o akşam bütün memurların evlerinden yatak, yorgan, karyola, mutfak eşyası türü eşyalar toplanırken, diğer taraftan da resmi dairelerden masa, sandalye ve benzeri şeyler temin edilmiş, boş ve atıl olan Mıntık Palas Otele, bir günde oturulabilir hale getirilmişti.

Biraz dinlendikten sonra, ilk iş olarak salimen Samsun'a ulaşmış olduğunu bir telgrafla annesine bildirdi. Bu esnada bir İngiliz torpidosunun limana demir atmakta olduğunu emir eri Halit, nefes nefese paşaya aktarıyordu. Dürbünle zırhlıyı uzun uzun seyretti. İstanbul'dan hareketinden hemen önce Rauf Orbay, kulağına eğilmiş ve gemisinin İngiliz tarafından batırılacağını, bu yolda ölmeyi tercih ettiğini söylemişti Orbay'a Mustafa Kemal.

Mondros Mütakerisi'ni Osmanlı Devleti adına

imzalayan Harbiye Nazırı Rauf Orbay da, birkaç ay önce emekliliğini istemiş, padişahın ricasına rağmen kararında diretmış, kurulan hükümeti eleştirerek, ordudan ayrılıp, sivil hayata dönmüştü. Mustafa Kemal Paşa' yı uğurlayanlar arasında idi ve ilk fırsatta Anadolu'ya geçip, Mustafa Kemal'e katılacağını söz vermişti. Nitekim kısa bir süre sonra bu sözünü tuttu.

Kaptan İsmail Hakkı Dursun'un emektar emektar "Bandırma" vapuru Çaltı- burnu açıklarında dumanını bir keyifle savurarak Trabzon'a doğru yol alırken İngiliz torpidosu limana demir atıyordu. Bu gecikme, gerçekten de Allah'ın Türk ulusuna bir lütfu idi. Yolda birazcık oyalansalardı, belli ki İngilizlere yakalanacaklar, belki de batırılacaklardı.

Nitekim Sinopluların arzularına uyup karaya çıksaydı, kesinlikle bu torpidoya yakalanacaktı.

Olay şöyle gelişmişti:

Mustafa Kemal Paşa, İstanbul'da "Bandırma"ya bindiği zaman, karargahını teşkil eden 18 kişiden ayrı olarak, gemide iki sürpriz yolcu daha vardı. Bunlardan biri Albay Refet (Bele) Bey, diğeri de Sinop' a yeni Mutasarrıf atanan Mazhar Tevfik Bey idi.

Refet Bey ile Mustafa Kemal, İstanbul'da tanışmıştı. Onu Sivas'a 3. Kolordu Komutanı olarak götürmek istiyordu. Sivas önemli bir merkezdi, başında güvenebileceği bir komutana ihtiyacı vardı. O nedenle Refet Bey, Atatürk'le birlikte Samsun'a çıkanlar arasındadır ama, 18 karargah mensubu arasında değildir.

Gemideki ikinci konuk olan Mazhar Tevfik Bey ise, yeni atandığı Sinop' a gitmektedir.

Yol boyunca Mustafa Kemal, ülke ve gelecek hakkındaki görüşlerini anlatır ve bu genç mutasarrıfa hatta özel bir şifre vererek, ileride haberleşme olanağı da sağlar.

İşte, Sinop'a geldiğinde bütün Sinop

halkı, mutasarrıflarını karşılamak üzere limanda beklemektedir. Mutasarrıf, karaya çıkınca gemideki mümtaz misafirlerinden bahseder ve Sinoplulardan gemidekileri karaya davet etmelerini ister.

Yolculuğun etkisiyle, gemideki herkes gibi, Mustafa Kemal Paşa da rahatsız olmuştur. O nedenle bir kart göndererek, teşekkürlerini bildirir ve oyalanmadan yolla koyulurlar. Bir an Sinop'tan kara yolu ile Samsun'a ulaşmayı düşünür ama, yolun çok güç ve uzun olduğunu öğrenir, vazgeçer ve bir an önce Samsun'a ulaşmak için yola koyulur. İşte ilahi tecelli budur. Eğer Mustafa Kemal Paşa, Sinop' a çıkıp orada biraz oyalansa idi, bu zırhlıya mutlaka yakalanırdı. Sonrasını ise tahmin etmek güç değil...

Mustafa Kemal, arkadaşları ile birlikte hafif bir kahvaltı yapıp, mutasarrıflığa gitti.

Mutasarrıf Ekrem Bey. Türk-Rum ilişkilerine ve kavgalarına yönelik sorulara verdiği cevaplarda eyyamcı bir idareci tipini çiziyor, hep Türkleri haksız buluyor, İmir Valisi Kambur İzzet gibi" Benden sonra tufan" felsefesi içinde gün geçirmeye eğilimli görülüyordu. Sorunlar ve sancılar içindeki Samsun'da daha genç ve dinamik idareciye ihtiyaç vardı. Mustafa Kemal, Dahiliye Nazırı (İçişleri Bakanı) Mehmet Ali Bey'den bu değişikliğin yapılmasını çok geçmeden istedi.

Aynı gün, Samsun'da bulunan 15. Tümen Komutanı'nın görüşlerini de, kendininkilerle ters düştüğünü gördü ve Sivas'taki 3. Kolordu' nun başına geçirmek üzere getirdiği Albay Refet (Bele) Bey'i Tümen Komutanlığı makamına oturtuverdi.

Böylece Samsun, onların eline geçmiş demektir. Yeni mutasarrıf Hamit Bey gelinceye kadar, vekaleten o makama da Refet Bey bakıyordu. (Bu tümen komutanı daha sonra Mustafa Kemal'in emrinde Kurtuluş Savaşı'na katılacak ve generalliğe yükselecektir.)

İşte, Samsun'a böyle çıkılmış, devrime ilk adım böyle atılmıştır.

Mustafa Kemal Paşa ve silah arkadaşlarını Samsun'a getiren Bandırma Vapuru

Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a geldiğinde kaldığı Mıntık Palas Oteli

Mustafa Kemal'in tarihi kararı: 'SİNE-İ MİLLETE DÖNÜYORUM'

Paşa, 15. Kolordu Kumandanı Karabekir'e yolladığı telgrafta, İngilizlere esir olmamak için İstanbul'a gitmediğini ifade ediyor.

Mustafa Kemal Paşa'nın geçen Çarşamba akşamı Erzurum'da 15. Kolordu Kumandanı Kazım Karabekir Paşa'ya bir şifre telgraf göndererek, İstanbul'a geri çağrıldığını fakat gitmemek ve "Milletin sinesine iltica etmek" kararını da aldığını bildirmiştir.

Mustafa Kemal Paşa telgrafında şunları bildirmektedir:

-Harbiye nezaretinden şu şifreyi aldım: Maiyeti elinizdeki istibotlardan biri ile hemen buraya teşrifiniz rica olunur.

-Sebebi davetimi Cevat Paşadan mahrem sordum. Cevap şudur: "Zatıalileri gibi" kıymetli bir generalin Anadolu vilayetlerinde dolaşmasının efkarı umumiyye iyi bir teshir bahşedemeyeceğinden bahisle İstanbul'a celp buyrulmanıza İngilizler istedi.

-Ali Fuat Paşa daha Samsuna muvaseletimde İngilizlerin hükümeti sebebi izamını sorduklarını ve ısrarları halinde bunun hükümeti merkeziyenin arzusu hilafında bulunduğunu söylemek mecburiyetinde kalacağını mevsukan istihbar eylediğini bildirdi.

-Vermiş olduğum kararın milletin hukuk ve istiklalini tayin uğrunda millet ile beraber çalışmaktan ibaret olduğunu zatı biraderlerine evvel ve ahir arz etmişim. Bu gaye milletin sinesine iltica ederek vazifei namus ve vicdani ifaya fedakarane devam etmeyi amirdir. Emsalimiz veçhile İngilizlere esir olmak üzere İstanbul'a gitmekte mazurum. Vazifei vataniyeme devam edebilmekliğim bittabi zatıaliniz gibi aynı fikir ve kanaatte bulunan kardeşlerimde daima ve her halde desti vifak ve muavenetlerine menuttur. Bugün benim vermeye mecbur olduğum bu fiil kararı yarı bütün erbab-ı namus ve hamiyetten olan arkadaşlarımız tarafından da verilmesi lüzumu tahakkuk edeceğine şüphe yoktur.

VELİEFENDİ KOŞU MAHALLİ İÇİN 55 BİN LİRA TAHSİL EDİLDİ

İttihak hükümeti sırasında Veliefendi koşu mahallinin tanzimi için Harbiye Bakanlığı tahsisat-ı mesturesinde nakden 30 bin lira ve 25 bin lirada eşya olarak verildiği tespit edilmiştir.

Hükümet, bu paranın Enver Efendi'nin (Paşa) musadere edilen malları karşılık tutularak alınmasını kararlaştırmıştır.

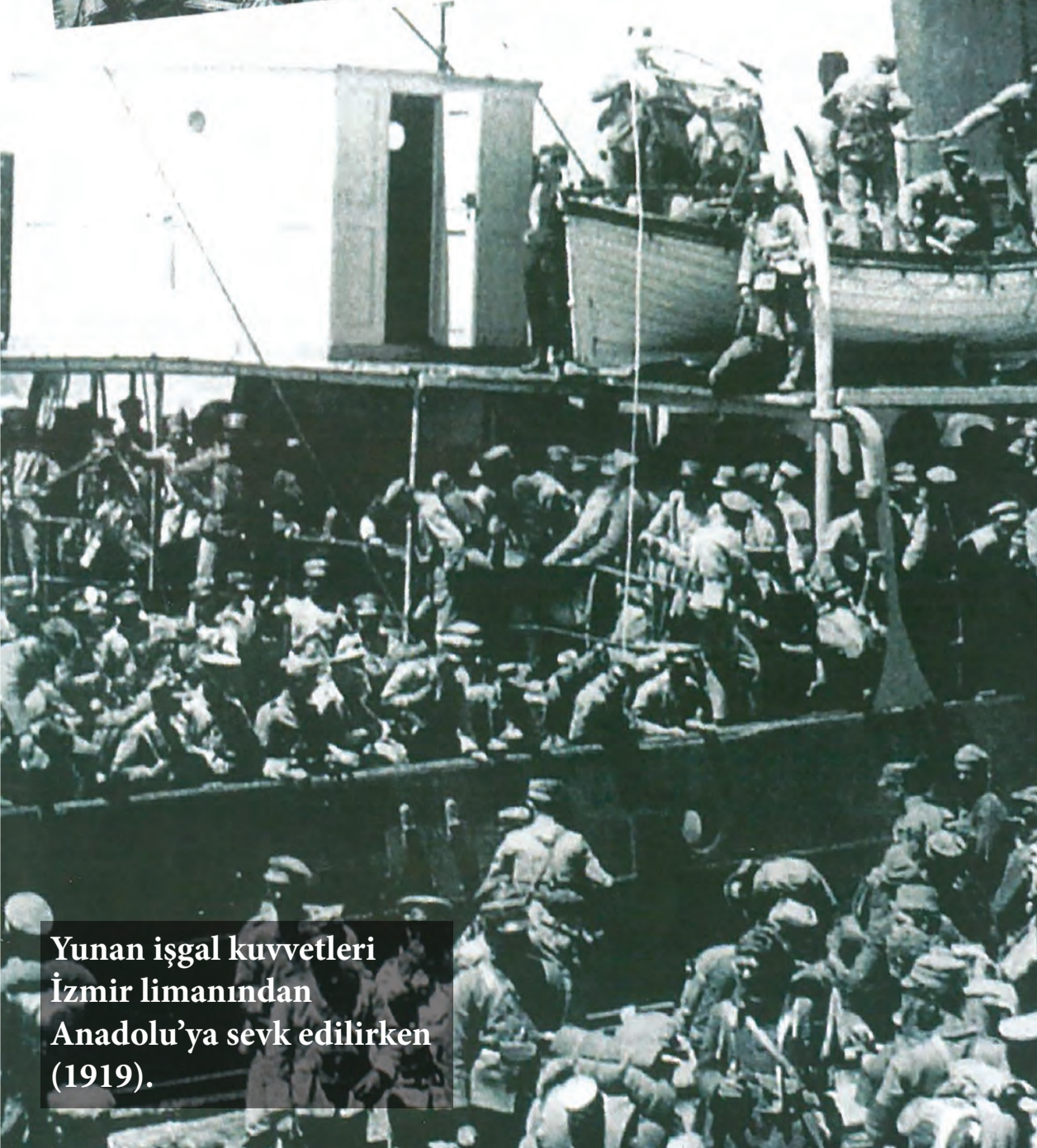
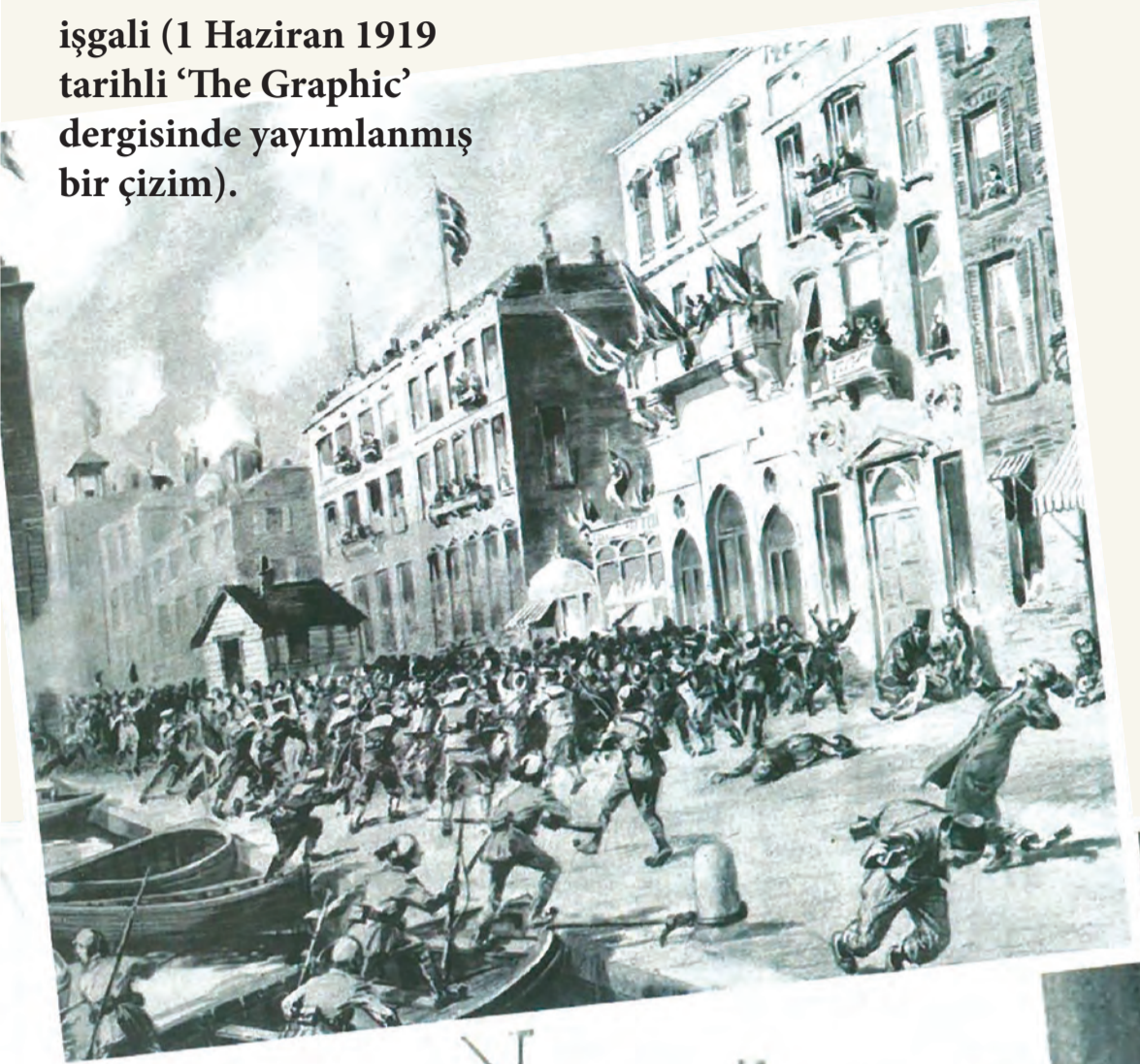
Tarihten Yapraklar

İşgal kuvvetleri komutanları İstanbul Sarayburnu'nda. Karaya ayak basan Fransız General Franchet d'Esprey, (solunda) İngiliz işgal kuvvetleri kumandanı Sir Henry Wilson (Şubat 1919).

Fransız General Franchet d'Esprey'in Galata'daki Zafer Yürüyüşü.

Yunan ordusunun İzmir'i işgali (1 Haziran 1919 tarihli 'The Graphic' dergisinde yayımlanmış bir çizim).

Yunan işgal kuvvetleri İzmir limanından Anadolu'ya sevk edilirken (1919).

İstanbul
GEDİK
Üniversitesi

Gazete Gedik

Künye

İstanbul Gedik Üniversitesi

Öğrenci Gazetesi

ISSN:2148-6794

İmtiyaz Sahibi

T.C. İstanbul Gedik Üniversitesi Adına

Rektör Prof. Dr. Nihat Akkuş

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Prof. Dr. Berin Ergin

Editör

Neşe Bakan

Yayına Hazırlayanlar ve Tasarım

Dr. Orhan Çekiç

Arş. Gör. Mehmet Korkmaz

Kurumsal İletişim ve Mizampaj

Neşe Bakan

Müge Ünalı

Hacı Bayrak

Baskı Yeri

Armoni Nüans

Yukarı Dudullu Mah. Tavukçuyolu Cd. Palak Sk.

No:3 Ümraniye / İstanbul

Sertifika No: 22823

Yazışma Adresi :

İstanbul Gedik Üniversitesi

Kartal Yerleşkesi

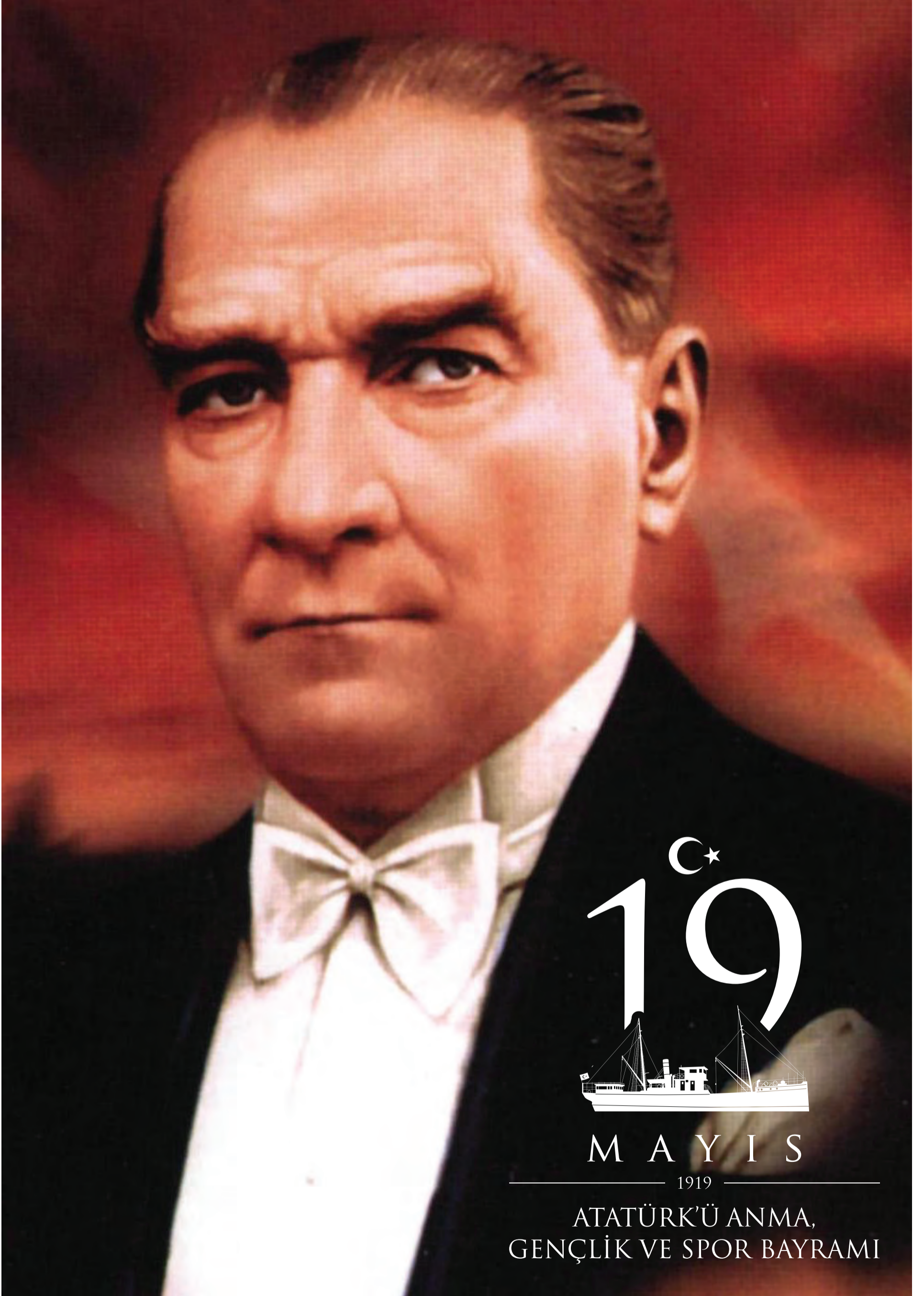
Cumhuriyet Mah. İlkbahar Sok. No: 1

34876 Yakacık Kartal / İstanbul

kurumsaliletisim@gedik.edu.tr

www.gedik.edu.tr 444 5 438

   [gedikedu](https://www.instagram.com/gedikedu)

19

M A Y I S

1919

ATATÜRK'Ü ANMA,
GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI